

S2E4. Jakob Urth: Bjergbestiger i livsfarlig redningsaktion

Du lytter til Den Yderste Grænse. Jeg hedder Bjørn Harvig. Jeg har været formand for Eventyrernes Klub. I denne sæson møder jeg ti nulevende danskere, der har rejst ud i verden og på hver deres måde rykket ved vores opfattelse af tilværelsen. Jeg taler med en pilot, en krigskorrespondent, en pelsjæger, en vagabond, en naturfotograf, en ekspeditionsleder, en kunstner, en bjergbestiger, en hesterytter og en astronaut.

Jakob Urth, hvad sker der her?

Ja, hvad sker der dér? Det, vi hører, er en presset mand. Det er jo på toppen af Mount Everest for et par år siden, og jeg er lige kommet op, og det er lige gået op for mig, at jeg faktisk har nået toppen af verdens højeste bjerg. Og iltmasken, som jeg var nødt til at bruge det sidste stykke, smider jeg 50-60 meter fra toppen og bevæger mig op og står dér i fodsporene på alle mine legender og alle de helte og tragedier, man har læst om i bøgerne. Så et andet sted så er det en forløsning af mange, mange års drømme, som - jeg ved ikke, om de går i opfyldelse - men bliver forløst lige præcis i det øjeblik. Og så snakker jeg norsk af en eller anden årsag, måske fordi jeg bor i Norge. Men det er et så intenst øjeblik, og jeg husker ikke, jeg optager det dér. Der er også en lille film med til det der klip, som jeg først finder ud af to dage efter, at jeg faktisk har optaget. Så jeg husker egentligt ikke særligt meget fra toppen, desværre. Men derfor tager man så nogle billeder og nogle erindringer, som så fremkalder de mest fantastiske oplevelser for mig.

Jakob, vi tager den lige igen, så kan vi høre hele klippet.

Jeg klarede det. Jeg klarede det. Jeg klarede det. Se. Jeg kan ikke mere. You may see me struggle. You may never see me fucking quit.

Jakob, det er kuldegysninger at høre dig sidde der og knække og så sige til dig på engelsk: Du ser mig ikke give op. Du snakker til bjerget. Og vi vender tilbage til Everest. Men Jakob, du er bjergbestiger. Du har været på fire af de 14 toppe over 8.000 meter, og i dag vil du fortælle, at du hele tiden forsøger at gøre det umulige. For ved at gøre det umulige i stedet for at leve livet lige ud ad landevejen, ja så kan vi rykke os som mennesker og skubbe til hinandens grænser. Jakob Urth, vi skal starte med at høre lidt

om Lhotse, som er nabobjerget til Everest, fordi man kan sige, at du dengang i den grad gik til den yderste grænse, da du valgte at forsøge at redde livet på to koreanere på bjerget. Jakob, hvad gik ekspeditionen til Lhotse ud på?

Ja altså, min eller vores ekspedition til Lhotse var tilbage i '12 eller '13, som jeg lige husker det lige nu, og det var egentlig nogle år før, jeg kom tilbage til Mount Everest. Og Lhotse er en af de 14 bjerge over 8.000 meter. Men Lhotse er også en af de bjerge, som er mindst besteget af de højeste bjerge, altså de bjerge over 8.000 meter. Og jeg har trænet lidt på nogle andre 8.000'ere op til den her tur for at gøre mig klar og prøve at få det setup, som jeg ønsker på et bjerg. Det er, at man er så selvstændig som muligt og så uafhængig af andre. Altså et lille setup, hvor man bærer alt sit grej selv og selvfølgelig uden brug af kunstig ilt og sådan nogle ting.

Men det heldige ved denne her tur det var, at jeg havde en polsk makker med. Og tænker man en polak? Polakker er andet end håndværkere i København. Polakker har faktisk en helt fantastisk bjergbestigerhistorie og er stadigvæk nogle af dem, som er aller mest succesfulde på de højeste bjerge rundt omkring og har et omdømme, som ikke andre kan matche.

Ja, jeg synes, du har sagt, at så længe du har Thomas, din polske bjergbestigerkammerat, med, så du i trykke hænder. Hvad er der med ham?

Thomas, ham kender jeg fra, at vi er begge to guider, så vi møder tit hinanden rundt omkring i verden. Det kan være i Argentina, Afrika eller i Alperne. Så har vi altid gået og snakket om, at vi skal da på et bjerg sammen. Og så skriver han en mail til mig engang før turen: You want to go to i Himalaya? Og så sender jeg bare et spørgsmålstegn tilbage: Where? Lhotse, of course, now. Okay, så bliver det så næste forår, at vi planlægger det, og egentlig står på bjerget to mand stærk. Vi køber os ind på en international ekspedition. Det er sådan, man gør, så man har setup, base camp-service og sådan nogle ting, og så fra bjerget af, fra base camp og op er man uafhængig af de andre.

Så planen er, at det kun er dig og Thomas?

Planen er, at det kun er mig og Thomas, og det er kun mig og Tommas. Men så er det sådan, at vi så deler base camp med de fleste folk i Everest base camp. Det er de samme base camp som på Lhotse base camp. Så der deler man faciliteter med 90 pro-

cent af de andre - det er folk, som skal på Mount Everest. Og der går ikke lang tid, før at vi ligesom finder ud af, at vi har noget mere erfaring end dem, som vi deler camp med. Og man hører jo lidt, at det er lidt en kliche med Mount Everest, og folk kan betale sig til at komme op på det bjerg. Og nogle gange er det sådan, og nogle gange er det bestemt ikke sådan, men det synes jeg, vi skal tage lidt senere.

Men i denne her tur, der sidder vi en aften og snakker i base camp, og nogle tyskere - forretningsfolk finder vi ud af - flotte fyre med det helt rigtige udstyr og en masse sponsormærker på deres tøj, og de er klar. Og så spørger de: Hvad er det for et bjerg, I skal på? Hvor er det henne? Altså, Lhotse, det er nabobjerget. Det er sammen base camp. Lejr et, lejr to, lejr tre. Det er kun få hundrede meter, der skiller, ikke? Det siger lidt om, at man ikke har nogen ide om, hvad bjergbestigning egentlig er, og slet ikke historien og...

I kan allesammen sidde dér og se de samme toppe, og man kan også se Lhotse ved siden af.

Så det er en underlig ting. Og dér kigger vi på hinanden og tænker bare, at vi skal væk herfra. Vi er nødt til at komme op på fjeldet og være der, hvor vi føler, vi hører til. Så vi kommer jo afsted.

Jakob, hvorfor er der så få folk på Lhotse?

Jamen, Lhotse er teknisk sværere. Der er nogle meget længere passager, som er voldsomt eksponerede, stejle. Det er udsat. Der er større chance for - eller risiko for sten-skred og is, som falder ned, og så er det udsat for vind og vejr på en lidt anden måde, end Mount Everest er. Og så er der ikke ret mange, som guider på det bjerg. Det vil sige, at der ikke er fixreb i det samme omfang - altså fixreb: faste reb, der er sat op af nepalesiske guider, som man i teorien bare klikker sig ind på og så går opad.

Så ruten er ikke ført på samme måde?

Ruten er ikke ført, i hvert fald ikke da vi var der. Så det gør også, at det er en helt anden udfordring, og det er dér, der ligger noget eventyr. Altså, jeg kunne også have valgt at melde mig til en Mount Everest-ekspedition, og har fået mange tilbud på det tidligere, men jeg følte ikke, jeg var klar og havde ikke lyst til det, fordi der var andre bjerge, der

var mere tiltalende og heriblandt Lhotse. Og når man så kan komme afsted med en badass polak, som stort set først tager handsker på i 8.000 Meter, fordi han har så store fingre, at en håndværker ville føle sig mindreværdig her. Altså, helt fantastisk.

Men vi kommer opad, og vi finder ud af, at der faktisk kun er en 30-40 mand, der har tilladelse til Lhotse det år. Men vejret er dårligt langt hen i sæsonen, og de fleste vender om. Og det er faktisk også en af de sæsoner, hvor mange vender om på Mount Everest på grund af dårligt vejr eller faktisk mangel på sne. Så nogle af de stejle passager er fyldt med is, og når der er is på, så brækker det af og falder ned. Så vi ser mange uheld, hvor folk har fået is i hovedet eller sten, eller det simpelthen bliver for stejlt eller for hårdt for folk.

Men bjergbestigning er ikke nogen speed record. Det handler om at have sat tid og at klatre klogt. Så stille og roligt op og ned og akklimatisere, altså vænne sig til den tynde luft, og så komme i position til, når vejret muligvis er rigtigt.

Det er en ekstrem form for tålmodighed, Jakob. Altså, I er nede i base camp og så det op i en lejr og ned igen. Op at få vænnet kroppen til de tynde luftlag, lægge depoter ud, sætte en lejr op, som man kan møde senere.

Ja, ja. Så bærer man rygsækken op og ned ad bjerget til forskellige lejre fyldt med mad og gas og beklædning og reb, som man så deponerer i lejr et, i lejr to, i lejr tre. Og så bærer man det strategisk op og ned ad bjerget, for ligesom at have tingene placeret rigtigt, når topforsøget skal skydes i gang, og så samtidig akklimatisere, altså ligesom vænne sig til den tynde luft.

Og hvor lang tid har I sat af?

Jamen altså, en ekspedition til et 8.000 meter bjerg den er mellem halvanden måned og to en halv måned, og Lhotse-ekspeditionen varede to måneder. Så vi var seks-syv uger på bjerget. Så det er seks uger i telt i forskellige højder.

Og så sidder I dér med de her andre folk - tyskere - som ikke rigtigt ved, hvad Lhotse er for et bjerg, og de skal på Everest. Og så siger du: Vi skal bare væk herfra, nu vil vi gerne være os selv. Kan man så det?

Jamen, det kan man. Det kan man. Altså, vi har jo alle sammen historier fra Mount Everest. Det er dét, der er mest i medierne, at der er masser af folk og kø på toppen og sådan noget. Men det er igen den dér lidt fordrejede virkelighed, fordi det er et kæmpe, kæmpestort bjerg. Og så kan man tænke på, hvorfor er der kø? Og hvorfor går folk kun ét sted? Jamen, det hele afhænger af vind og vejr. Der er ganske få dage om året, hvor det i det hele taget er muligt at komme så højt op på bjerget. Det er jo højere oppe, end hvis du sætter dig ind i en flyvemaskine og flyver til Frankfurt. Altså, det er to kilometer højere oppe. Så der er så få dage på året, hvor vinden er rigtig. Ellers er der jetstorm deroppe, og så er det ikke muligt at opholde sig. Så derfor er alle ude efter at få de rigtige dage.

Så tager I afsted, Thomas og dig, og skal op i lejr ét og ned igen og sådan noget. Hvordan? Hvordan? Hvis I kun er to mand i forhold til mange af de andre ekspeditioner, som er rigtig mange mand, så har I også - forestiller jeg mig - ret skarpe arbejdsfordelinger. Hvordan er jeres plan?

Sådan helt lavpraktisk så finder man jo ud af: hvem har en god dag? Hvem har en mindre god dag? Og ofte er det Thomas, der har en god dag. Han er jo polak. Så han bærer ofte det store læs her. Og så bærer vi jo ekstra telte op, for vi skal placere. Vi bærer mad op og gas op, og så placerer vi det undervejs.

Og så når man kommer op til en lejr... De andre ekspeditioner de har så sherpaer til at hjælpe sig med at bære udstyr op og etablere lejren, altså hugge platforme ud, sætte telte op og begynd at smelte sne til vand. Når man så har gået i 6-8-10-12 timer for at komme op til en lejr, alt afhængig af hvad det er for en, jamen så venter der så to-tre timers gravearbejde i hård is - i hvert fald dét år, fordi al sneen var blæst af bjerget, så der var kun is tilbage. Og så står man og hugger på en skråning på 60-70 grader sat fast med reb til sine sele for at lave en platform. I sig selv dét er rimeligt nervepirrende og hårdt. Og så får man lavet en platform, og så slår man teltet op. Og så er man helt færdig inde i det telt, ikke? Og næste dag, jamen så er det repeat. Så gør man det samme igen til en ny lejr.

Man tager ikke en overlæggerdag?

Jo, jo. Så afhængig af, hvad det er, så ligger man dér og venter og akklimatiserer. Og de første gange, man når en lejr, jamen så har man det, som om man har drukket ti

guldbajere, fordi at højden begynder at påvirke lidt, og man er sådan småsvimmel og halvkvalm. Så når man kommer op til en lejr, jamen så laver man noget mad, og jo højere du kommer, jo mindre mad kan man bære mere op, jo mindre appetit har man. Så sådan nogle frysetørrede retter, som I måske kender, man har med rundt omkring, dem har man også med. Blander kogende vand i, hælder ned i noget pulver, rører rundt, lader det stå fem minutter. Thomas han spiser et par stykker af dem. Jeg tager én op, spiser en skefuld, brækker mig ned i posen igen, lukker den og stiller ud foran. Det er sådan, det foregår.

Og det var ikke, fordi maden var dårlig?

Det var ikke, fordi maden er dårlig. Det er, fordi jeg er svag. Og så lader man den stå derude. Og så går der et par dage, så har man vænnet sig til højden. Og så begynder jeg også at kunne spise og holde energiniveauet oppe og sådan nogle ting. Så nogle gange er det godt at have en stærk makker. Og andre gange, jamen så er det mig, der tager over. På de lange stræk, hvor man bare skal blive ved og ved og ved, altså udholdenhed - det er det, jeg er god til. Makkeren, Thomas, han er god til, når det er hårdt, rigtig hårdt. Så tager han over. Så derfor passede vi rigtigt godt sammen på den ekspedition.

Jakob, fortæl hvordan... Så får I sat en lejr. Der er 60-70 graders hældning og så videre. Hvad? Hvordan ser der ud inde i det telt? Har I - jeg forestiller mig - små rutiner og ting, der hænger, og man ved lige præcis, hvor tingene er.

Ja, helt sikkert. Det er så nogle små ekspeditionstelte, som er lavet til formålet. Det er ikke et stort campingtelt, hvor der er plads til stole og det hele. Der har man et underlag, som man har lagt ud på bunden på den bare is, og så ligger man dér. Og så har man sine gasbrændere og rundt i teltet, som egentlig ikke passer på den platform, fordi man ikke gider eller har kræfter til at hugge den ordentligt ud som. Så et tremandstelt det bliver til et halvandenmandstelt. Og så ligger man halvskævt på den dér platform og ligger op ad hinanden. Og så sidder man ellers dér og prøver at holde varmen og smelte noget sne og koge noget vand. Og så går den ene time efter den anden med det. Altså, man tænker: Jamen, hvor lang tid kan det tage at smelte noget sne? Men først skal man finde sneen. Først skal man hugge isblokke ud, putte det ned i en gryde, tænde det, og så går der et par timer med det, før at man har vand. Man skal tænke på, at

der er måske minus 25 grader inde i teltet. Så alt niver lidt i fingrene, i snuden, i tæerne. Så det er sådan en ret fascinerende ting at få ting til at fungere i en verden, hvor man ikke føler, man hører til. Jo højere man kommer på et bjerg, jo mindre føler man, man hører til heroppe. Men desto mere føler man også - eller føler jeg - en fascination af, at man kan faktisk være her, hvis man forbereder sig, hvis man gør sig en lille smule umage, og hvis man godt kan lide at lide en lille smule.

Og kan du det, Jakob? Er det noget af det, der drager dig?

Jeg kan godt lide at lide. Det har måske noget at gøre med fortiden på alle mulige ting, men jeg har aldrig haft problemer med at presse mig selv og komme ud på en grænse, hvor jeg ved, de fleste andre falder fra. Men det er ikke for, at man tænker, at det er sådan et selvmedlidenhedsprojekt at være bjergbestiger. Langtfra. Det er det modsatte. Det er for at få noget, som er så intenst og så givtigt, at det er svært at komme derud for mig. Og de helt store bjerge, jamen, de har et eller andet, fordi det er over lang tid. Man kan også få det samme ved at tage til Alperne om vinteren og sidde der i en snehule. Men det er få dage. På ekspeditioner i Himalaya i så stor højde, jamen, der er det over lang tid, og der bliver det så intenst over så lang tid, at det i sig selv er essensen i at være på tur.

Og så har jeg forestillet mig, at de oplevelser, der kommer, så måske også bliver større, netop fordi man har været igennem alt det her inden?

Ja, altså helt sikkert. Det kan være små ting. Altså, at sidde i en storm, hvor du prøver at ligge ned, du ligger fladt i teltet, og så toppen af teltet er nede og røre ansigtet, fordi det blæser sådan. Og man tænker: Jamen, det er et spørgsmål om tid, før de her stænger knækker. Men det gør de ikke, i hvert fald ikke den her nat. Og så er man klar næste morgen, så åbner du teltet, så har du den vildeste solopgang, du nogensinde har set i dit liv. Og næste gang du er på tur, så topper den dér solopgang én gang til. Det er helt vanvittigt at være vidne til.

Så prøver man at filme det, så prøver man at tage billeder, men det fader i forhold til det, man har inde i hovedet. Det er for mig essensen af det: altså de dér intense oplevelser som kommer og går. Toppen af bjergene det er en bonus, man får lov til en gang imellem. Jeg har vendt om på mange flere toppe, end jeg har nået, simpelthen fordi det ikke har været muligt, det er for farligt, det er for dumt, jeg ikke havde kræfterne, eller at

man har valgt at bruge ilt i stedet for som på Mount Everest frem for at gå hele vejen uden.

Det mener jeg også, jeg har læst, at du har skrevet, Jakob, at det er vejen mod toppen, der tæller, det er ikke toppen i sig selv.

Det er lidt en kliché at sige sådan. Men det er det faktisk. For mig der er det hele ekspeditionen, ikke? At bygge op, kammeratskabet, vinden, vejret, miljøet i de store bjerge det har så meget i sig, fremfor at du kun har fokus på selve toppen.

Og Jakob, så er planen nogenlunde fastlagt mellem Thomas og dig. I ved, hvor I gerne vil lægge jeres lejre, og der er måske en forudsigelighed dér. Så sker der jo så på et tidspunkt noget, der ikke var forudsigeligt. Det bliver faktisk ekstremt dramatisk, fordi I møder to koreanske bjergbestigere på bjerget.

Ja, altså selve topforsøget bliver skudt i gang en sen aften. Vi starter ud ved en 11-12-tiden om aftenen, og så klatrer igennem natten. Vi starter ud fra lejr fire i 7700-7800 meters højde. Og vi kan egentligt se ret hurtigt, at si er de eneste på ruten, og at vi er de eneste, eller vi er de første, som laver et topforsøg den sæson. Så det vil sige, at der ikke har været nogen at træde spor eller sætte fixreb op - faste reb, som man kan klikke sig i for at gøre det sikkert og gør det en lille smule hurtigere at komme op og især at komme ned.

Så vi kan se, at forholdene er egentligt okay. Det blæser. Det er vi vant til. Thomas er i hvert fald. Jeg fryser som en lille hund. Men vi bevæger os opad og vælger at sætte fixreb. Altså, si har 250 meter reb med, seksmillimeter koreanerreb, som man kalder det. Det er sådan noget forholdsvis let noget i dårlig kvalitet, men det er dét, man bruger som fixreb i hvert fald på de øverste stykker. Så det klatrer vi opad og sætter, så vi kan komme hurtigere ned selv.

Vi finder ret hurtigt ud af, at isen er usikker længere oppe, så der falder is og småsten ned. Og så tænker man: Gør det noget? Nej, men hvis en sten på størrelse med en femkrone falder fra 200 meter oppe og rammer dig på hjelmen eller på skulderen, jamen så smadrer man sin hjelm eller sin skulder eller det, der er værre.

Så vi finder ud af, at vi må enten vende om, eller også så trækker vi ind, væk fra den her rute, som vi havde set. Så vi trækker ud af ruten og stopper med at bruge fixrebene,

eller stopper med at sætte dem. Så vi klatrer egentlig skiftevis op og ned. Altså, Thomas først - mig bagefter, så mig først og så Thomas.

Så man sikrer hinanden?

Så sikrer man hinanden - det man kalder løbende sikringer - egentligt uden at sætte en isskrue og sådan noget. Lidt for teknisk. Men vi bevæger os opad, og så på et tidspunkt begynder det at blive morgen. Men vi kan se, der er nogle pandelygter under os, et langt stykke nede, som går i den rute, som vi satte til at starte med. Og så kan vi se, at de kommer tættere og tættere på.

Vidste I, at der var andre på bjerget?

Ja, vi vidste, der var nogen i Lhotse-lejr fire. Der var en tre-fire andre telte, men vi var ikke klar over, at de også skulle af sted denne her dag. Jeg havde sådan lidt forhørt: Skal vi ikke prøve at høre, om vi skal hooke up med nogle andre? Men Thomas: No, no, just go. Så jeg siger: Okay, fedt, di er på vej. Og så på et tidspunkt står jeg og hviler mig med øksen ind mod isvæggen, og Thomas er lidt højere oppe, og vi puster, fordi vi har ikke iltmaske på, og vi er i 8200-8300 meters højde.

Og hvor langt er der mod toppen dér?

Den er 8500. Vi har en 200-300 højdemeter endnu, men det stejler mere og mere til indtil til allersidst, hvor man kommer op på sådan en grat. Og det er næsten hård is, vi klatrer på dér. Det har vi prøvet før, så det er vi vant til. Men det er stejlt og eksponeret, og der er rigtigt langt ned. Så derfor er vi rimeligt påpasselige.

Men jeg kan se ud af øjenkrogen og fornemme, at der sker et eller andet under mig. De dér pandelygter forsvinder lige pludselig, og vi hører nogle råb, drejer hovedet og kigger ned, og det er lige pludselig sådan, at man kan fornemme, at der er et eller andet, der går galt her. Så hører man råb og skrig. Man kan tydeligt fornemme, at der er et eller andet, der er gået galt. Og de er 30-40-50 meter under os, så jeg kan se, at de er faldet eller... Der er sket en ulykke.

Og jeg råber til Thomas: Hey, we have to see what's happened! Og han kigger ned og vender om og kommer ned til mig, og vi står og kigger med vores pandelygter og lyser, og det er bleven sådan halvmorgen, og vi kan se, der er sket et eller andet. Og jeg si-

ger: We have to go down. We have to see if they're okay. "No, no, they're already dead. We have to go."

Hold da op.

Og det er ikke, fordi han er ligeglad. Det er ikke, fordi han er en hård hund. Det er ikke, fordi han er uden menneskelig empati. Det er, fordi han er polak. Det er, fordi bjergbestigerhistorie, bjergbestigerelement, sidder så meget i ham og dem, at det er sådan, man gør. Og jeg har også lyst til bare at kigge væk og - det er ikke os, det er ikke vores folk, jeg kender dem ikke, jeg har aldrig set dem før, det tror jeg i hvert fald ikke - og fortsætte. Jeg ved, vi kan nå toppen. Hvis vi kæmper tre-fire-fem timer mere, så er det muligvis, at vi når toppen. Men jeg ved også, at det kunne være mig, der lå dér. Jeg ved, de har brug for hjælp. Så jeg siger: We have to go down. Vi står og kigger. Thomas siger ikke noget. Jeg siger ikke noget. Vi kigger på hinanden og kan godt se, at vi er enige. Vi er nødt til at være enige.

Og vi klatrer nedad og kommer ned på sådan en form for halv afsats, hvor vi har sat et anker med fixrebet, og der hænger de to koreanere. Den ene med benene opad, og den anden hænger skævt ud over sådan en lille kant. Den ene uden bevægelse, og den anden spræller som en fisk i et net. Og man kan se, at de er ramt af sten eller is. Vi kommer tættere på, og så ser man blodspor på isen, og jeg ser, at tydeligvis én af dem er ramt direkte i hovedet, og deres iltmasker er væk. Man kan høre sådan en: fssssh. Det er ilten, der bare fiser ud i luften. Og den ene har mistet sine handsker, og den anden - hans arm den sidder omme på ryggen af ham, så han har tydeligvis brækket armen.

Ej, nej, nej.

Ja, det er helt forfærdeligt. Og ham, der har fået sten eller is direkte i hovedet, jamen ham kommer jeg helt ned til og prøver at vende ham om, og så kan jeg se, at han mangler stort set alle tænder, og ansigtet er smadret, og han er stort set ikke ved bevidsthed. Så dér ved vi, at vi er nødt til at gøre noget. Vi er nødt til at agere her. Og i dét sekund så ved man også, at vores topforsøg er forsvundet her. Og så ville de fleste tænke: Ja, selvfølgelig. Vi skal redde folk, der er kommet til skade. Ja, men i bjergene, i sådan et miljø, hvor alt er is eller ingenting, der tænker man ikke sådan. Man er nødt til at tænke på sit eget ve og vel. Man er nødt til at tænke på, at jeg har brugt et års forbe-

redelse, to måneder på det her bjerg, jeg er tre-fire timer fra toppen af en kæmpedrøm. Når man melder sig til sådan en tur, så ved man, at det her kan være konsekvensen, og i teorien så er man på egen rescue. Der er ikke nogen, der kan redde én.

Men du udsætter også dig selv for fare ved at forsøge at hjælpe nogen?

Ja, vi udsætter også os selv for farer, fordi der kan falde mere is og sten ned, og det er så stejlt, at jeg kan ikke holde - selvom om det er koreanere - så kan jeg ikke holde to gange 60 kilo i et reb, når det er 60-65 grader stejl is. Så det er i sig selv en ret vild ting at lave en redningsaktion i så stor højde.

Og der er ikke radioer, Jakob?

Jo, der er radioer, men vores radio den går ned til base camp, og vi kalder også og siger noget, men der er dårlig forbindelse derfra, så de hjælper ikke. Koreanerne, vi ved ikke, om de har radio. Men vi kan se en lang stribe af folk, som allesammen går over mod Mount Everest-toppen. Så vi ved, vi er alene her, og vi ved, vi er nødt til at agere. Så vi prøver at fire dem lige så stille nedad. Vi er trætte. De er ved at dø. Vi aner ikke, om ham den ene lever op eller ej. Så vi bruger lang tid på at fire dem lige så stille ned. På et tidspunkt så sætter man sådan nogle isskruer - altså skruer man skruer ind i isen for at kunne fæste sit reb og karabiner, så man sidder fast i isen. Så er der så meget tryk på, at jeg er i rebet, og de to koreanere er nede. Thomas er længere nede for at lave en ny anker, så han kan tage imod dem længere nede. Men så begynder isskruerne at gå ud af væggen, og det eneste, man kan gøre, er at slippe rebet. Så man giver los, så der ikke kommer tryk på den dér isskruer. Og ved ikke at gøre det, jamen så ville isskruen poppe ud, jeg ville falde ned, de to koreanere ville falde. Vi ville alle sammen falde 1.000 højdemeter ned af den her isvæg. Så det eneste, man kan gøre, det er at gøre det. Men heldigvis så løsner det sig igen, og jeg kan stoppe dem lidt senere. Og Thomas han står klar med en kniv, fordi han ved godt det her, og kan cutte rebet, og så falder de ned, hvis det er. Altså, vi er helt ude, hvor grænsen mellem vores liv og død og deres ve og vel er millimetertyndt, ikke?

Men altså vi får dem ned til vores lejr. Det tager fem-seks timer at komme derved. Og så kan vi se, at der er andre, som begynder at se, at der egentlig sker noget oppe hos os. Vi kommer ned til teltet. Vi er helt færdige. Altså, du skal tænke på, at vi har været i gang i 10-12-14 timer nu, og vi er kommet op til den sidste lejr efter mange timers klat-

ring, så der har været over et døgn nu uden søvn og stort set i nonstop bevægelse. Så vi kommer ned til campen og er helt knækkede. Altså, jeg kaster op af udmattelse og sidder i sneen. Jeg er smurt ind i blod af nogle folk, jeg ikke kender. De ligger i en form for bunke af reb og støvler og økser og ting, der stikker ud. Og Thomas sidder bare i sneen og kigger.

Er der stadigvæk i live, de to koreanere?

Ja, de er stadigvæk i live. Og jeg falder i søvn ude foran teltet, og Thomas gør stort set det samme. Og så vågner vi lidt senere og får dem puttet ind i et telt. Og selvfølgelig. Vi kalder efter hjælp på radioen, men alle er i base camp eller på vej op til toppen af Mount Everest. Men vi får fat i base camp, og de sender nogle op. Men heldigvis er der nogle lidt længere oppe på bjerget, som så kommer op. Og vi giver førstehjælp. Jeg skyder adrenalin direkte ind i bagdelen på én af koreanerne. Det hjælper lidt. Og morfinpiller i munden. Og prøver at stoppe blødningen. Men det er koldt. Jeg får næsten forfrysninger ved at tage handskerne af. Altså, alt rundt om gøre at det hele bliver en lille smule ekstremt. En af dem har mistet handskerne oppe på bjerget, så hans fingre er allerede helt sorte.

Det er jo helt absurd.

Ja, det er fandme krise det her. Og vi kommer ind i vores telt. Vi får lagt dem ind i et telt, der ikke er vores. Vi ved ikke, om det er deres. Der ligger de inde. Vi kan ikke gøre mere. Vi er helt pressede. Vi sidder og smelter sne igen, laver te, falder i søvn igen, når man drikker det, fordi man er så udmattet. Og vi kan høre, at der kommer nogle sherpaer op. Jeg går over til teltet, hvor de ligger. Vi har bundet dem ind, så godt vi kan, og hiver én af dem ud og gør klar til, at de skal ned, og går ham vækket én af dem og føler, at der er lidt liv i ham. Men så kan jeg også mærke, at lige pludselig så ånder han ud, mens man sidder med ham i armene. Og det er virkeligt uvirkeligt, altså, hvis man kan sige det. Det er så uvirkeligt at se én, fornemme én, forvinde, direkte mens man holder ham.

Men dør han dér?

Han dør dér, 100 procent, lige mens jeg holder ham. Og det er underligt, især når man tænker tilbage på det. Men i situationen tænker jeg: Nå, godt, så er der ikke mere at gøre ved ham, så skal vi have fokus på den anden.

Jakob, når man sidder og lytter til det her, så vil rigtig mange nok stille sig spørgsmålet: Hvorfor i alverden udsætter I jer selv for det her? Hvordan kan man ligesom godtgøre overfor sine nære, familie og venner, at man tager helt derud til den yderste grænse og i værste konsekvens, som der sker med ham koreaneren i dine arme, dør?

Ja. Den her episode er jo også helt forfærdelig, og det er jo langt ud over grænse, og hvad man skal gå med til og kan være med til og kan forsvare som menneske og som bjergbestiger og som eventyrer. Og alt er jo forkert i den her situation. Men i min rygsæk - altså bogstaveligt talt - jeg har en lille bog med dårlige oplevelser, med hårde oplevelser, og den rummer måske en-to procent af alle de ture, jeg har været på. Og alle de ture, jeg har været på, er fantastiske. Fuldstændigt vanvittige oplevelser som sidder i mig for altid. Og så er der den her lille bog, som man gemmer, for jeg er nødt til at gemme de her oplevelser. Det er også derfor, jeg har lyst til at fortælle om den, fordi man er nødt til at bearbejde den på et eller andet plan for at værdsætte de gode oplevelser endnu bedre, ikke?

Men den dag, at der måske fylder fem procent eller otte procent eller måske bare tre procent af hårde oplevelser, hvor folk dør, eller man selv kommer til skade eller et eller andet, jamen: Hvornår er nok nok?

Jo, fordi I er jo i så ekstreme elementer, at selvom - og nu ved jeg, at både dig og Thomas har en ekstrem erfaring og er rigtig dygtige og vil nok ikke gå ud dér, hvor at risikoen for det her er for stor. Men den er der jo hele tiden. Der kan jo ske rigtig mange uventede ting. Når du så italesætter over for kærester, familie og venner, at du skal det her, hvordan har folk reageret?

Jamen, det er en svær forklaring at gøre, og det er en svær måde at fortælle til sine nærmeste, hvorfor skal du på bjergbestigning. Men det er endnu sværere at fortælle, hvorfor skal du igen på bjergbestigning. Hvorfor skal du igen på ekspedition? Vi ved, det er farligt. Men dem, jeg holder af, og dem, der holder af mig, de ved også, at det er mig. Ikke at jeg skal ud på den yderste grænse. Langtfra. Men jeg skal ud at få noget, som jeg kan komme hjem med. Noget jeg kan komme hjem og dele med dem, jeg holder af.

Noget jeg kan komme hjem og ligesom få forklaret, få oplevet, for at være den, som jeg gerne vil være. Jeg vil gerne rumme meget. Jeg vil gerne dele meget. Men jeg vil også gerne være fri, hvis man kan sige det, til at sætte barren højt for mine egne oplevelser.

Men har folk, der er tæt på dig, haft svært at forstå det her?

Ja, det har de i den grad. Altså familier og venner... Jamen lige så stille så falder venner fra. Altså, familier det er altid familie. Men jeg har et noget presset forhold til min familie, især til mine brødre, som ikke forstår min passion, og som ikke forstår måden at agere på i sit liv. Og det har nogle konsekvenser. Men det har også konsekvenser, selvfølgelig, for dem, når jeg gang på gang melder fra til konfirmation, melder fra til fødselsdage, ikke lige kan komme, fordi man er på tur eller er ude at rejse eller et eller andet. Og det er hårdt. Men det er dem: det er de oplevelser, som sidder i den sorte bog. Og især for ti år siden, 15 år siden, jamen, jeg kunne ikke være mere ligeglad. Men nu er jeg ikke 25 år mere. Nu betyder det noget. Og de sidste år har jeg også virkelig forsøgt at ændre på de her ting og ligesom få det til at fungere på flere plan.

Jakob, fortæl, hvorfor det er så vigtigt at være i bjergene.

Jamen, fascinationen i det. For mig giver det mig så meget at kunne komme derud, bevæge sig i miljøer, som ikke burde være mulige. Det er én ting. Det er det eventyragtige i idet. Men det er mere den ro, jeg får i det. Den simpelhed - livet er simpelt i bjergene. Altså, du ved, hvad du skal. Der er ikke nogen, der presser dig til noget. Der er ikke nogen, der fortæller dig, hvad der er rigtigt og forkert. Det er din erfaring, det er din formåen, det er dine oplevelser, som tæller herude. Jeg bestemmer, hvad jeg kommer hjem med.

Og så også at formidle historierne videre? Du har jo arbejdet rigtigt mange år som guide og har haft folk med dig på ture. Jeg tænker, at det må også betyde et eller andet at kunne give dem videre?

Ja, lige præcis. Jeg har guidet rigtigt mange mennesker rigtigt mange steder. Og når jeg har stået på toppen af et bjerg og den følelse af, at nå et mål - det er sådan lidt corny - det er ret fantastisk. Men jeg har haft folk med på bjerge, som har drømt om at stå på den her givne top i Sydamerika, i Afrika i ti år, i 20 år. Og at kunne være med til at dele

den oplevelse med dem på præcis det øjeblik, hvor de når toppen af et bjerg, og man kan se, at de er glade. De græder af glæde, og bag mine badass sorte solbriller, jamen, der græder jeg også af glæde for dem, fordi jeg er der i præcis det øjeblik, som de aldrig glemmer. Det har fandme et eller andet over sig. Det er et eller andet specielt, som giver meget mere end den beskedne løn, man får for det, og alle de mange timers hårdt arbejde. Og det er essensen i at være bjergguide: at kunne give en oplevelse videre, som man selv værdsætter så højt.

Og ligesom få dem fortalt, at det er ikke toppen. Toppen den kommer, når vi når dertil. Men nu er vi kommet til det her obskure land. Hver dag tæller. Når du kommer hjem, så skal du ikke huske kun toppen. Du skal også huske arbejdet op til, kammeratskabet, det hårde arbejde, de flotte udsigter. Det betyder fandme meget.

Fortæl, hvad du gerne vil have, at andre folk skal lære at dine historier fra de store bjerge.

Jamen, folk skal ikke gå ud og klatre store bjerge, folk skal ikke tage på store ekspeditioner, hvis man har den mindste tanke om, at det her det lyder farligt og dramatisk. Det kan det være, men det er igen de her en-to procent af turene, som ender sådan her. Man skal tage ud på tur, man skal tage ud på rejse, for at opleve det uventede, for at opleve noget stærkt i sig selv og for at få de her intense øjeblikke. Det kan være igen ved teltet. Det kan være udsigten. Det kan være kammeratskabet. Det kan være kulturen, som kommer så tæt på. Og så skal man komme hjem og fortælle det til dem, man holder af. Det er det, jeg har lært igennem mange år, og som man måske har glemt. Men man skal fortælle det til dem, man holder af, fordi så lever historien meget mere, og man kan tage den op igen og igen. Det er værdien i at tage på ekspedition. Så lever den hos dem, man holder af.

Og så tænker jeg, det er måske også... Du tapper ind i en historie, der har været på de her bjerge før, altså på en eller anden form for kulturhistorie. Jeg har faktisk fundet et klip, som du måske kender. Det er med Edmund Hillary, første mand på Everest, og det er fra efter, han kommer ned fra bjerget, hvor han ligesom fortæller om sin oplevelse og om at være deroppe. 1953.

There's always a very strong wind blowing. It's always very cold. And the whole of your attention turns to survival.

Ja. Fantastisk.

Hvad gjorde det ved dig som dreng at høre de her historier?

Jamen, jeg havde jo en fascination allerede dengang for eventyr, for bøger om polarekspeditioner og gamle bjergbestigninger og har førsteudgivelser af netop denne ekspedition, hvor Hillary var på. Og jeg har selvfølgelig hørt det her klip, og der giver næsten gåsehud ved at høre det. Det er også fedt med den der lydeffekter med vinden.

Jo, det er lidt dårlig lyd. Det er jeg ked af. Jeg tror, den er i mono. Man kan kun høre det i den ene høretelefon, der gør det ikke så meget.

Men altså, det er jo også en af de ting, som når man har været i Nepal rigtigt mange gange... Jeg er gået forbi Mount Everest, gået ind til base camp, guidet mange folk på toppene rundt om og kigget op på toppen af Mount Everest mange gange og tænkt: en eller anden dag skal det være mig. Så gik der nogle år, og lige pludselig så finder man ud af, at nu er tiden kommet. Nu er det min tur. Nu er det mig, der skal prøve det her. Og så bliver det endnu mere historisk, altså, og prøve at forstå, hvordan det var dengang. Hvis jeg synes, det var hårdt denne her gang, jamen, hvordan må det have været for dem? Og Hillary er bare én af dem. Norgay Tenzing, nepaleseren, sherpaen, som var med, har jo været med på adskillige ekspeditioner, før at det tilfældigvis var den engelske og newzealandske ekspedition, i hvert fald Hillary, som når toppen. Året før eller to år før jamen så var det jo schweizerne, hvor Tenzing var meget tæt på. Så havde historien nok været helt anderledes.

Men det giver jo bare et eller andet boost for mig. Jeg husker, da jeg gik fra camp fire i 8000 meter på vej mod toppen. Jamen, man hører næsten det her lydclip og den der stemme, hvor man går ud af teltet og ved... Jamen, jeg følte mig som den første, selv om jeg kunne se lygter fra alle mulige andre, og jeg vidste, at der dagen før også havde været nogle på toppen, og i morgen kommer der også nogle. Men at få lov at være i det dér, det betyder sgu et eller andet, selvom det er det mest kendte bjerg. Men for mig er historien mere vigtig, end at der har været 2300 mennesker før mig. Jeg har været på bjerge, hvor jeg er den eneste. Oplevelsen er den samme egentlig.

Hvilke historier var de største for dig, da du som ung drømte om selv at komme op på de rigtigt høje bjerge? Er der nogen, der virkelig var nogle, du ville være, hvis man kan sige sådan?

Ja, altså, jeg har altid været sådan lidt fascineret af dem, der gjorde det en lille smule anderledes. Altså Hillary og Tenzing de var de første og helt fantastiske. Men i teorien er der ikke ændret meget på deres måde at gøre det på end 99 procent af alle de andre gør, og som jeg også selv endte med at gøre egentlig, bortset fra at jeg var alene på bjerget og ikke havde helt ind til 8600 et eller andet. Men at forsøge at gøre tingene anderledes det kunne være en fyr, som hedder Reinhold Messner, som er en stadigvæk nulevende bjergbestiger, som var den første...

Italiener, ikke?

Ja, fra Sydtyrol, som forsøgte at gøre det anderledes og lavede nye ruter på bjergene sammen med nogle polakker, som havde et kapløb om at være de første til at nå alle 14 8.000 meter-bjerge.

Og Messner var den første?

Messner var den første der uden ilt i hvert fald. Og så var der, da vi kom lidt længere op, i 60'erne 70'erne en fyr, en englænder, Chris Bonington, som gjorde det endnu mere anderledes - altså nye ruter og helt gamle ekspeditionsstile. Og på nogle ruter, som nogle af dem ikke er gentaget. Altså fascinationen af, at kunne gøre det på en anden måde. Men det er selve historien i at få det fortalt igen og igen, se billederne i bøgerne og så bare forestille sig, hvordan det må være.

Så valgte du Everest, Jakob. Og var det så? Det var fra to eller tre år siden, du kom på toppen. Det var det lydclip, vi hørte i starten.

Ja, i 2018.

Der valgte du at tage hen. Var det, fordi du så efterhånden havde været på andre 8.000 meters toppe og tænkte, at nu har jeg gjort mig i gåseøjne "fortjent" til at komme på Everest? Nu har erfaringen? Var det muligheden, der bød sig?

Ja, altså det var egentlig mere lysten. Jeg er blevet inviteret med på en ekspedition to gange tidligere, men har takket pænt nej tak, fordi jeg ikke var der. Jeg følte ikke, det var nu. Jeg følte ikke, at jeg skulle prøve det her. For mig skal det være noget specielt - skulle det være noget specielt - og jeg skulle stå der 100 procent forberedt. Så med de andre ekspeditioner i bagagen, så følte jeg også, at jeg var berettiget til det. Altså det normale er - hvis man kan sige det sådan - at man klatrer nogle andre små bjerge og forsøger på nogle 8.000'er, og så skyder man Mount Everest af i en, to eller tre forsøg, og så er man helt på det. Rigtigt fint. Men for mig - jeg ville gerne prøve at gøre det oprigtigste og ligesom forsøge at få mig med i det her og få historien med i det. Det betyder noget.

Og så havde du været der før. Fordi det var, som vi startede med, med Lhotse.

Ja, ja, det var jo hjemmebane på grund af Lhotse.

Og så fik jeg ikke engang hørt om ham den anden koreaner. Hvordan gik det med ham?

Han reddet af de sherpaer, som kom op. Thomas og jeg var ikke i stand til at gøre mere. Og sherpaerne kom op, og han blev viklet ind i en sovepose og reb og firet ned af bjerget.

Han lever i dag?

Han lever i dag, så vidt jeg ved.

Det er vildt.

Ja. Han havde lidt forfrysninger og en brækket arm.

Og så går du i skyggen af den ekspedition, da du i stedet for at dreje mod Lhotse så drejer til Everest i camp fire. Fortæl, hvordan det var at komme op på Everest. Langt om længe, hvis man kan sige det sådan.

Ja, langt om længe, jo. Jamen altså, forløsningen er jo ret vildt. Men det er også en bitersweet ting, for jeg havde jo... for mig i bjergbestigning så handler det om at gøre det på den måde, som jeg har lyst til at gøre det på, og vælger at gøre det på, som jeg har besteget de andre 8.000 meter bjerge på: Uden brug af kunstig ilt, altså iltmasker.

Det har ligesom været dit mantra, Jakob, at du vil gerne op på de her 8.000-bjerge uden at have kunstig ilt med dig, og det var det, du har gjort på de tre andre også.

Ja, lige præcis. Og så kan man spørge: Hvorfor det og hvorfor det vigtigt? Jamen, det er heller ikke vigtigt. Det er bare for mig, at det er vigtigt, fordi jeg er ikke i tvivl om, at jeg kan bestige dem med iltmaske. Og så kan jeg godt lide, at oddsene behøver ikke at være i min fordel. Og så er det bare en ærlig måde og den måde, som man bærer bjerget og oplevelsen med sig, hvis det giver mening. For mig har det en stor betydning. Men at kæmpe sig op ad bjerget og stå dér i 8600 og vide, at nu er chancen der egentlig. Iltmasken lurer. Jeg er presset helt ud. Vi står på sådan en kant. Det blæser. Sherpaen, som er med mig, Lakpa Ringi, han filmer. Det skal bruges til et eller andet program. Og jeg sidder på knæ og kan ikke mere. Jeg ved, at hvis jeg fortsætter, jamen det kan godt være, jeg kan nå toppen uden ilt, men jeg er ikke sikker på, at jeg kan komme ned igen.

Og det er jo det, som folk oftest glemmer: Altså, I skal ned igen.

Ja, man skal også komme ned igen. Og det er måske dér, erfaringen er fra alle de andre ture, at man ikke presser sig helt ud til ukendelighed. Så lidt længere oppe igen, sidder på knæ, tuder, ved at drømmen er brast. Jeg kigger ned ad bjerget, jeg kigger op ad bjerget i vildrede. Kigger på Lakpa.

Hvor tæt er du på toppen?

Jamen, 8600-8700 et eller andet.

Der er 100-150 meter igen.

Og jeg siger: Vi stopper. På vej ned siger Lakpa: No, no, I give you oxygen. Og jeg tænker: fair nok, selvfølgelig. Prøver den der maske dér, tror det er et vidundermiddel.

Jeg har aldrig prøvet sådan en maske i mit liv - også en stor fejl egentlig. Og tror det er et drug ud over alle grænser, får den på, tror at den virker med det samme, det gør den ikke, bliver endnu mere panikken, begynder at gå nedad. "No, no, let's go summit. Only half an hour." Tager den dér på, så går der lidt tid, så får man det deres skud ilt i kroppen. Wauw! Det skulle jeg have gjort meget længere før. Det er superfedt. Går hurtigere end jeg nogensinde har gjort på det dér bjerg dér og føler egentlig, at jeg er ret godt gående. 50 højdemeter før smider jeg masken igen - det skulle jeg aldrig gjort - og går så det sidste stykke, fordi i mit hoved, så vil jeg stå på toppen uden ilt. Men jeg har jo ligesom taget masken, så det tæller jo ikke. Og mister stort set bevidstheden, fordi jeg lige pludselig har fået så meget ilt i kroppen. Og så tager det af igen. Og så er det så, man hører det her vanvittige klip, som jeg har glemt alt om.

Og det er Dannebrog, der ligger og brænder i lommen, som du gerne vil have frem. Er der sådan et klassisk billede, hvor du?

Ja, der er det der billede.

Det får du samlet kræfter til.

Jeg vil gerne have billede af Dannebrog, men jeg også gerne have et billede i mit hoved af og få lov at kigge ud over: Er verden egentlig rund, når man kommer op, eller er det bare en skrøne, er det hele fladt?

Hvordan så derud?

Jeg husker det kun fra billederne.

Er det rigtigt?

Ja, jeg husker det ikke. Jeg husker ikke, jeg står der. Jeg er presset. Men jeg husker det som gudesmukt. Og jeg husker det, som jeg gerne vil huske det fra bøgerne, mit hoved og for billederne. Så jeg er overlykkelig af at stå dér.

Og Jakob, vi slutter af på toppen med at høre lydklippet igen. Tak for en fantastisk snak.

Jeg klarede det. Jeg klarede det. Jeg klarede det.

Den yderste grænse er produceret af Kontoret Juhl for Nationalmuseet og Radio Loud.
Find serien på vorestid.dk eller dér, hvor du normalt finder dine podcast.